

kakor pri drugih narodih, da se v naših uradnih pisari in uraduje v slovenščini. (To mora biti!) Cesar sam je podpisal postavo o ravnopravnosti vseh jezikov, toraj tudi našega jezika. (Živio!) Izrecite toraj, da je Vaša sveta volja, da se na slovenski zemlji v slovenskem jeziku pisari in uraduje. Ker pa naši uradniki še niso zmožni jezika (česar niso toliko sami krivi, ko poprejšnje vladarstvo), zato naj se tem uradnikom odloči čas, po katerem bi morali uradovati slovensko. Pol leta bi menda ne bilo prekratko. Zdaj bere resolucijo, ter pravi, da bi bilo treba komisije, ki bi uradnike izpraševala iz slovenščine, in priporočuje končno tudi to, da naj se tudi od notarjev tirjajo slovenska pisma. Če bomo svoj jezik v časti imeli, nas bodo drugi spoštovali, če ne, nas bojo zasmehovali.

Predsednik spravi prvo resolucijo na glasovanje, ktero tabor sprejme enoglasno.

Na to začne govoriti dr. Zarnik: Prijatli, Slovenci! zemlja naša je zemlja sveta. Ona je zadnji ostanek nekdanje velike Slovenske, kateri so bile meje na Dunaji, v Tirolih itd., al zgubili smo kraj za krajem, tako, da jej je zdaj že meja Mura. Dolžnost naša je, da to ohranimo in varujemo za svoje otroke, da ti ne bodo rekli: „naši očetje so nam zapravili deželo, ker jim ni bilo mar za-njo.“ Mi moramo gledati na to, da nasprotnik ne bode več mislil, ako ima le 315 gold. državne plače na leto, da je že ves slovenski narod za-nj. Bere se v sv. pismu o colnarji in farizeji, da je uni bil pri vratih, ta pa pri velikem oltarju. Ravno tako se nam je dozda godilo. Al kakor je colnar postal prvi, farizej pa je bil pahnjen iz tempeljna; to isto treba je tudi nam. Vsakdo vé, da nam nemškutarija ne prinese dobička, temveč le škode. Ako dobimo častno mesto, ktero nam po postavi gré, ne bo nam treba z nemškimi pismi od Poncija do Pilata hoditi, da nam jih kdo morebiti še slabo raztolmači. Vi dajete svoje sine najraje v šole zato, da bi postali duhovni in ostali domá. Če slovenski jezik obvelja, se bo to tudi zgodilo s tistimi vašimi sinovi, ki bodo uradniki. To bomo dosegli, ako le trdno tirjamo svoje pravice. Glejte, Magjari, katerih je le 5 milijonov, so le s tem vse dosegli, kar so hoteli, ker so ponosni na svoj narod. Izreči moramo tudi mi, da smo Slovenci. Domá moramo možaki biti in ne zmiraj še klobuk pod pazduho nositi, se tujcu uklanjati, med tem, ko domači morajo po ptujih deželah služiti svoj kruh. Lep zgled nam je tu basen o medvedu, kterege so vjeli in plesati naučili. Ko je pa ta iz sužnosti prišel in je tudi druge hotel plesati naučiti, so ga ti zapodili, rekši, da nočejo njegove umetnosti, ktere se je vjet naučil. — Slovenci! ali hočemo mi zaostati za medvedom? Al ne tirjajmo svojih pravic le od svetne, temveč tudi od duhovne gosposke! Naši župniki in kaplani so iskreni rodoljubi; al škofje pa vendar ne spoznavajo naših pravic. Pišejo se naša imena v krstnih in drugih bukvah jako čudno. Tirjajmo toraj tudi, da se tudi tù spoznajo naše svete pravice, da se tudi tù mora uradovati in pisati slovensko. (Živio.)

Predsednik čita 2. resolucijo, kterege sprejme zbrani tabor.

Zdaj nastopi dr. Razlag in poprime besedo blizo tako-le: Dragi Slovenci, rojaki! Srce mi radostno poska-kuje videti vas, ki ste me že dvakrat volili za poslanca. Kmetiških starišev sin sem zmiraj stal za pravice naših očakov in se bom tudi vedno potegoval za pravice našega naroda. Al ni dosta, da le „živio“ vpijemo; delati moramo, delati, delati. Mi moramo skrbeti, da postavimo kmetijstvo na višo stopinjo. Skrbeti moramo zato, da kmet ne bo stradal, ter da bode našel v nedeljah tudi pečenko v svojem piskru. Mi vsi ču-

timo težo štibre in davkov; al davki morajo biti. Olajšali pa si bomo njih težo, če bomo bolj obdelovali naša posestva. Mi imamo rodovitne njive, vinograde, travnike, lepe gozde, tudi čbelarija in sviloreja se pri nas goji. Če vse na višo stopinjo spravimo, bodo se dohodki povekšali in štibro bomo laže plačevali. Ker pa pri kmetu dohodki le kapljajo, zato bi bilo dobro, da se združimo, da drug drugemu svetujemo. To bomo pa najlaže dosegli, če se napravijo kmetijske šole, katerih važnost so spoznali Nemci že davno. Tudi štirski Nemci imajo tako šolo in napravljajo si zopet eno v Mariboru. Govornik dalje dokaže, da imajo tudi Slovenci pravico tirjati take šole od dežele, in končá tehtni govor svoj tako-le: Napravimo društvo, ktero bi imelo podružnice, zasadimo na novo, kar so posekali, pomagajmo si sami!

Predsednik bere 3. resolucijo, kateri pritrdi tabor soglasno.

Zdaj poprime g. Božidar Raič besedo in zagovarja v krepkem govoru, ktera priobčimo prihodnjič, 4. resolucijo, kateri tabor enoglasno pritrdi.

Predsednik dr. Vošnjak oddá predsedništvo gosp. dr. Razlagu in začne 5. resolucijo zagovarjati. „Mi vsi smo Slovenci (da!), mi vsi govorimo slovenski. Pa ne samo mi na Štajarskem, kjer nas prebiva 400.000 Slovencev, tudi na Kranjskem, Primorskem, Goriškem in Koroškem bivajo Slovenci. Biva nas od Triglava do Soče, od Mure do jadranskega morja 1 milijon in 200.000 Slovencev. Na celi tej zemlji prebivamo sami Slovenci, in le v mestih se nahaja nekoliko Nemcev in nemškutarjev. — Govornik primerja lego Slovencev z vasjó, ki ima 6 hiš, in katerih vsaka hiša spada pod drugo sosesko in tedaj tudi vsaka v svojo sosesko plačuje. Ko bi ta vas hotela kaj napraviti, kar jej je treba, morala bi vsaka hiša pri drugi, to je, svoji soseski pomoči prositi. Ko bi nobena soseska ne hotela pomagati, vasi ne ostane družega, ko da si sama naredi, česar potrebuje. Godí se tudi Slovincem tako. Štajerci spadajo pod Gradec, Korošci pod Celovec, Primorci pod Gorico, Trst in Pazen, le kranjski Slovenci so gospodarji v svoji deželi. Mi vsi drugi pa moramo drugam donašati svoje denarje za take reči, za ktere nam ni nič mar, in od katerih nimamo haska. Ko bi vsi Slovenci, zdaj na 6 kosov razdeljeni, bili zedinjeni pod eno deželno vlado, kako lahko bi si pomagali. Tudi ves prepir bi med nami, Nemci in Lahi nehal. Dobiček bi bil to ne le za nas, ampak tudi za cesarja.“ Govornik dokaže, da bi zedinjeni Slovenci laže branili svojo deželo protinstva in sklenja svoj govor s 5. resolucijo, ktero je tabor radostno sprejel.

Tako je bilo razpravam taborovim konec. Zdaj bere predsednik dr. Vošnjak telegrama dr. J. Bleiweisa in dr. Coste, ktera je ljudstvo z gromečimi živio- in slavaklici sprejelo, in se končno zahvaluje zbranemu ljudstvu, in ces. namestniku g. Bratiču, ter sklene tabor s slava-klicem Njih Veličanstvu cesarju.

Zgodovinska črtica. *)

Spisal dr. J. Bleiweis.

Et meminisse juvat.

Marca meseca preteklo je dvajset let, kar je v naši Avstriji na razvalinah absolutizma povzdignila se zastava ustavnega življenja. Dvajset let! — res dolg čas, kar se mnogonarodni državi zida novo poslopje, a še ni dozidano, in Bog vedi, kdaj da bode. Med tem časom izgubila je Avstrija krasno Italijo, pogodila se je z Magjari zarad Ogerske tako, da se je ta ločila od

*) Iz „Letopisa Matičinega.“

matere Avstrije in se celó krstila po svoje. Zguba na eni strani, ločitev na drugi strani: to vse teži srce drugim narodom, ki so si dosihmal bili v ozki zvezi, in to tem več, ker materi Avstriji zvesto ostalim sestricam niso se še spolnile želje, po katerih mnogonárodna Avstrija dovrši povoljni pobot ne samo z enim narodom, temuč z vsemi.

Al pustimo to; saj ni cilj temu sestavku politikovati, nego le ozreti se v 48. leto nazaj in pokazati našim bralcem, da to, kar dandanes — na blagor narodu slovenskemu — navdaja srca vseh rodoljubov, navdajalo je srca našincev že pred 20 leti. A to je ravno očitni dokaz, da zahtev zastopnikov naroda slovenskega ni rodil nepreviden fanatizem, ki kakor iskra hipoma švigne pa hipoma vgasne, nego resen prevdarek vsega tega, kar je narodu našemu neobhodna potreba, da enako opravičen in enako veljaven stopi v vrsto drugih narodov avstrijskih.

In v tem smislu naroda slovenskega je naš Koseski že 1844. leta pel „veliko pesem“, v kateri „Slovenija“ skromno praša „trojno ovenčanega unuka vladarjev iz hiše Rudolfa“: ali prestolu njegovemu

„Sme se iz temnih osod približati zvesta Slovenija?“
in z neba čuje glas ponosne Klione tako-le:

„Kako, Ti dvomiš? Mar treseš se clo, ti moja ljubljanka!
Ker Ti imena s krvjó Rimec ni pisal in Grek?
Dvigni se! dvombe na stran! Prestolu dostojno se bližaj!
Slava je Tvoje imé, slava porod ino rast;
Zvedi iz mojih ust, kaj bila si svetu od nekdej!“

Bilo je 29. marca 1848. leta, ko so rodoljubi naroda slovenskega na Kranjskem stopili pred deželne stanove kranjske s pismom, v katerem so pomoči prosili za ono, kar je pisatelj tega sestavka, kot govornik deputacije kranjske, marca meseca 1848. leta v cesarjevi hiši na Dunaji nepozabljivemu nadvojvodu Joanu odkril kot želje naroda našega.

Pismo to, do deželnih stanov kranjskih glasilo se je tako-le:

„Slavni stanovi!

Mnogoletna vroča želja, da se Avstrija prerodí iz nenaravne in zastarele vladíje v nov, naraven, zdrav život, spolnila se je zdaj.

Vi imate važno in častno a tudi težko nalogo, da pripomorete prestvariti Avstrijo; zatega del nas navdaja živo prepričanje, da Vam mora ugodno biti, izvedeti želje in zahteve naroda, kteremu ste zastopniki, kajti le narodna, to je, na pravične želje in potrebščine naroda opirajoča se politika je plemenita, in le iz takošne politike izvirajoče naprave morejo imeti obstanek. Temu priča so dogodbe najnovejšega časa; one so vsem vladarjem pokazale dosta očitno, da trdno stoji le to, kar je zidano na pravico, vse drugo je trohnelo in najmanjši potres podere ga v razvaline.

O tem prepričani in svesti si svoje svete dolžnosti se drznemo Vam, slavni stanovi, odkritosrčno razodeti to, kar priznavamo za potrebno, a tudi za tako, kar se dá kmalu dovršiti.

Pred vsem Vas prosimo, da ne zabite, da narod naš je narod slovansk, da tedaj omika in sreča njegova se ne more doseči nikakor s tem, da se mu vcepi tuj življej, nego da se omika razvija in krepi na naravni — žalibog! dozdej zanemarjeni poti.

Zato Vas ponižno prosimo: delajte na to, da se slovenskim našim bratom zaradi zedinjenja v jeziku in pismu ne delajo nikakoršne ovire. Le na tej poti se more izobraziti narod, da bode vreden ud družin, ki so v cesarstvu našem poklicane k novemu, častnejemu življenju. Prizadetje, da se kak narod izrodí, je sramota onemu, kdor na to dela, in neusmiljeno za narod, kteri mora poginiti po takem početju; vrh tega pa taka

nakana tudi ni mogoča, ako je narodna zavest izbujena, ktera se zatirati more, a zatreti nikdar ne dá. Narod izroditi je toisto, kakor vzeti mu domovino, pahniti ga med tujce, da so oni mu gospodarji na njegovi zemlji.

Osobito pa Vas prosimo, da blagovolite podpirati pri našem očetu, pri našem ljubljnem cesarju Ferdinandu I. te-le naše želje:

prvič: da se zagotovi in varuje narodnost Slovincem na Kranjskem, Primorskem, Štajarskem in Koroškem s tem, da skupaj imajo deželno vlado;

drugič: da se napravi več ljudskih šol; mladina podučuje v maternem (slovenskem) jeziku, učiteljem pa nakloni poštena plača, in da ustanovijo učilnice za jezik slovenski in še druge slovanske jezike;

tretjič: da se narodu vse postave razglasa v slovenskem jeziku;

četrtrič: da se v cesarske uradnice dajo možje, ki popolnoma umejo jezik slovenski in narodu dopisujejo slovenski;

petič: da se poleg gimnazije v Ljubljani napravi realka in pa šola za kmetijstvo naši kmetiški mladini;

šestič: da se zniža zemljiščini davek, ki je na Kranjskem veliko prevelik gledé na druge dežele;

sedmič: desetina in tlaka naj se uravnate in tudi kmet naj je zastopan v deželnem zboru;

osmič: úpnice (kreditnice) naj se napravijo na pomoč kmetijstvu in obrtnijstvu.“

Tako se je glasilo pismo od 29. sušca 1848. leta.

Razvidi se iz njega, da vse to, kar se zdaj želí in zahteva, ni novo, in je le ponavljanje onega, kar se je za potrebno imelo že pred 20 leti. Vidi se pa iz tega tudi, da vsem osmerim točkam na čelu stoji administrativno združenje vseh Slovincov pod eno deželno vlado. In prav po pravici se je ta želja povdarjala že pred 20 leti, kajti le tako združenje mora pomoči narodnosti Slovincov, popolnoma zagotoviti pa se more s tem, da se zedinijo v enem deželnem zboru.

Še se spominja pisatelj onega trenutka, ko je v gori omenjeni deputaciji svetlemu nadvojvodu Joanu na srce pokladal to željo. Mili gospod ga je verno poslušal pa mu tudi pritrtil, da bi tako zedinjenje bilo na mnoge strani koristno, tudi za državo cenejše itd., le to je naposled prašal: „Je-li pa veste, da bi temu pritrtil tudi narod na Štajarskem, Koroškem itd.“ — Kakošen odgovor bi bil takrat dal narod, tega ne vémo; to pa vémo, da bi, ako bi se zdaj na postavni poti prašal za to, ne bili v toliki skrbi zaradi odgovora dandanes, kakor pred 20 leti, če tudi se mi ne štejemo med tiste našince, ki dandanes pri vsaki drugi besedi govore v imenu naroda, čeravno jim narod za to ni dal sporočila.

Ako pa se še enkrat ozremo na omenjene peticijske točke in vprašamo: koliko želj od 1848. leta je že izpolnjenih danes? lahak je odgovor, da so izpolnjene nektere, več pa jih je še dan danes — pium desiderium!

Res, da 20 let je veliko, kar se moledva in kole dva za pravično reč, in da rodoljub vroče krvi obupa nad konečnim povoljnim izidom — al kakor so, po spričalnih zgodovinskih, tudi druge dežele in države čakale dolgo in dolgo, predno so dočakale to in uno, tako tudi ne obupamo mi, da prejme narod slovenski, kar mu gré. V vsem naj nam je skušnja voditeljica, ki nam kaže, da se zgodovina ne izvršuje v dveh, treh letih.